

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปราย ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวินิจฉัยเรื่องภาวะผู้นำท้องถิ่นของสมาชิกสภาเทศบาลในเขตอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาภาวะผู้นำท้องถิ่นของสมาชิกสภาเทศบาลในเขตอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ที่ประชาชนเลือกตั้งเข้าไปเป็นสมาชิกสภาเทศบาล (2) ศึกษาความคาดหวังของประชาชนที่มีต่อผู้นำท้องถิ่น ระดับสมาชิกสภาเทศบาลในเขตอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา สงขลา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการสนทนากลุ่ม เพื่อสัมภาษณ์ประเด็นที่สำคัญในเรื่องภาวะผู้นำท้องถิ่น สำหรับประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งและตัวแทนผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลต่าง ๆ ภายในอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา จาก 3 เทศบาล ซึ่งประกอบด้วย เทศบาลตำบลคลองแงะ เทศบาลตำบลปริก และเทศบาลตำบลสำนักขาม โดยนำมา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (X) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไป ทดสอบที (t - test) เพื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่างในกรณีที่มีตัวแปรที่ต้องการศึกษาจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม และทดสอบเอฟ (F - test) ใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way Analysis of Variance) เพื่อทำการเปรียบเทียบความแตกต่าง ในกรณีที่มีตัวแปรที่ต้องการศึกษาจำแนกออกเป็น 3 กลุ่มขึ้นไปนอกจากนั้น มีการสนทนากลุ่มร่วมกับตัวแทนประธานชุมชนของเทศบาลต่าง ๆ จำนวน 35 คน โดยได้แสดงความคิดเห็นในลักษณะที่คล้ายกัน

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล เพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 52.9 รองลงมา เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 47.1 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.9 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 53.9 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา ระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 22.9 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 28.1 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.3 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่อาศัยในพื้นที่ 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 25.3 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม คิดเป็นร้อยละ 55.5 และนับถือศาสนาพุทธคิดเป็นร้อยละ 44.5 ตามลำดับ

2. ระดับความต้องการภาวะผู้นำท้องถิ่นของสมาชิกสภาเทศบาลในเขต อำเภอสะเตา จังหวัด สงขลา ของประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งและอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลต่าง ๆ ภายในอำเภอสะเตา จังหวัด สงขลา ความต้องการภาวะผู้นำท้องถิ่นของสมาชิกสภาเทศบาลในเขต อำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29) เมื่อพิจารณาเป็นราย ข้อพบว่าในทุกๆรายข้อมีความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับความต้องการจากมากไปหาน้อย คือ มีความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงาน ปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใสและประชาชนสามารถตรวจสอบ ได้ มีความรับผิดชอบต่องานที่ทำ มีความยุติธรรมในการทำงาน และตั้งใจทำงานเพื่อประโยชน์ส่วน ร่วมมากกว่าส่วนตน ตามลำดับ

ความต้องการภาวะผู้นำท้องถิ่นของสมาชิกสภาเทศบาลในเขต อำเภอสะเตา จังหวัด สงขลา ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าในทุกๆรายข้อมีความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับความ ต้องการจากมากไปหาน้อย คือ เป็นที่พึ่งของประชาชนในการให้คำปรึกษาหารือ มีความสามารถในการ ตัดสินใจแก้ปัญหาภายในท้องถิ่นได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง และเข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้นภายใน ท้องถิ่นของตน ตามลำดับ

ความต้องการภาวะผู้นำท้องถิ่นของสมาชิกสภาเทศบาลในเขต อำเภอสะเตา จังหวัด สงขลา ด้านมนุษยสัมพันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าในทุกๆรายข้อมีความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับความต้องการจากมากไปหาน้อย คือ มีความเป็นมิตรกับประชาชนในท้องถิ่น เป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชนในท้องถิ่น ปฏิบัติหน้าที่ อย่างดีกับประชาชนในท้องถิ่น รู้จักวางตัวได้อย่างเหมาะสมกับตำแหน่ง ชอบที่จะทำงานร่วมกับ ประชาชน ตามลำดับ

ความต้องการภาวะผู้นำท้องถิ่นของสมาชิกสภาเทศบาลในเขต อำเภอสะเตา จังหวัด สงขลา ด้านการมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าในทุกๆรายข้อมีความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับความ ต้องการจากมากไปหาน้อย คือ มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาท้องถิ่น ศึกษาถึงปัญหาและความ ต้องการของประชาชนก่อนจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่ กำหนดแผน/นโยบายไว้ชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางใน การพัฒนาท้องถิ่น ติดตามผลการดำเนินงานภายในท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ และมีความพยายามในการ ทำงานตามแผน/นโยบายให้สำเร็จ ตามลำดับ

ความต้องการภาวะผู้นำท้องถิ่นของสมาชิกสภาเทศบาลในเขต อำเภอสะเตา จังหวัด สงขลา ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าในทุกๆรายข้อมีความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับความ ต้องการจากมากไปหาน้อย คือ มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่ง มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มี

ความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น มีความคิดริเริ่มในการทำงาน เป็นผู้ชวนขายที่จะเรียนรู้เพิ่มเติม และมีความรู้ในการจัดการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ตามลำดับ

ความต้องการภาวะผู้นำท้องถิ่นของสมาชิกสภาเทศบาลในเขต อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ด้านการเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าในทุกๆ ข้อมีความต้องการอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับความต้องการจากมาก ไปหาน้อย คือ เปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมประเมินการดำเนินงานในโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอปัญหาและความต้องการของตนเองได้ รับฟังความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการทำงานของท้องถิ่น และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนในการพัฒนาท้องถิ่น ตามลำดับ

จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีความต้องการภาวะผู้นำในด้านคุณธรรมและจริยธรรมมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29) โดยเฉพาะในเรื่องของความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงาน ไม่โกงกิน ทำงานอย่างโปร่งใส เนื่องจากหากผู้นำขาดคุณธรรมในด้านนี้ก็จะทำให้ชุมชนอยู่กันอย่างไม่มีความสุข

การทดสอบสมมติฐาน

เพศ ของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันมีการเลือกภาวะผู้นำท้องถิ่นของสมาชิกสภาเทศบาลในเขต อำเภอสะเดาแตกต่างกัน พบว่า เพศแตกต่างกันมีการเลือกภาวะผู้นำท้องถิ่นของสมาชิกสภาเทศบาลในเขตอำเภอสะเดาแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้ง 6 ด้าน (1) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม (2) ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในท้องถิ่น (3) ด้านมนุษยสัมพันธ์ (4) ด้านการมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาท้องถิ่น (5) ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน (6) ด้านการเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วม

อายุ ของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันมีการเลือกภาวะผู้นำท้องถิ่นของสมาชิกสภาเทศบาลในเขต อำเภอสะเดาแตกต่างกัน พบว่า อายุ ที่แตกต่างกันมีการเลือกภาวะผู้นำท้องถิ่นของสมาชิกสภาเทศบาลในเขตอำเภอสะเดาแตกต่างกัน ในด้าน (1) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม (2) ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในท้องถิ่น (3) ด้านมนุษยสัมพันธ์ (4) ด้านการมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาท้องถิ่น (5) ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และ (6) ด้านการเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วม โดยที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สถานภาพ ของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันมีการเลือกภาวะผู้นำท้องถิ่นของสมาชิกสภาเทศบาลในเขตอำเภอสะเดาแตกต่างกัน พบว่า สถานภาพที่แตกต่างกันมีการเลือกภาวะผู้นำท้องถิ่นของสมาชิกสภาเทศบาลในเขตอำเภอสะเดาแตกต่างกัน ในด้าน (1) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม (2) ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในท้องถิ่น (3) ด้านมนุษยสัมพันธ์ (4) ด้านการมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาท้องถิ่น (6) ด้านการเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วม โดยที่ไม่นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ประชาชนให้ความสำคัญอยู่ในระดับมากเป็นอันดับที่ 1 โดยเรียงลำดับความต้องการจากมากไปหาน้อย คือ มีความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงาน ปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใสและประชาชนสามารถตรวจสอบได้ มีความรับผิดชอบต่องานที่ทำ มีความยุติธรรมในการทำงาน และตั้งใจทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมศักดิ์ หัตถยานนท์ (2551: 83-84) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลคลองแงะ อำเภอสะเตาะ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลของประชาชนในด้านต่าง ๆ ของประชาชน เรียงจากลำดับมากไปหาน้อย โดยภาพรวม ให้ความสำคัญอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ประชาชนให้ความสำคัญในระดับมาก รองลงมาเป็นด้านสังคม และด้านบุคลิกภาพให้ความสำคัญในระดับท้าย

2. ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในท้องถิ่น พบว่าประชาชนมีความต้องการให้ผู้นำเป็นที่ฟังและคอยให้คำปรึกษาหารือ สามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาภายในท้องถิ่นได้อย่างรวดเร็ว และถูกต้อง และผู้นำต้องเข้าใจถึงปัญหา และสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของ กมล เต๋นยุกต์ (2544) ศึกษาเรื่องคุณลักษณะของผู้นำท้องถิ่นที่ประชาชนในเขตเทศบาลนครตรังต้องการ พบว่า โดยภาพรวมประชาชนต้องการผู้นำที่มีคุณลักษณะด้านการบริหารจัดการมากที่สุด

3. ด้านการเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วม พบว่าประชาชนมีความต้องการด้านการเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมประเมินการดำเนินงานในโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอปัญหาและความต้องการของตนเองได้ รับฟังความคิดเห็นของประชาชนในท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการทำงานของท้องถิ่น และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนในการพัฒนาท้องถิ่น ตามลำดับ

4. ด้านมนุษยสัมพันธ์ พบว่าประชาชนต้องการความเป็นมิตรกับประชาชนในท้องถิ่น เป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชนในท้องถิ่น ปฏิบัติหน้าที่อย่างดีกับประชาชนในท้องถิ่น รู้จักวางตัวได้อย่างเหมาะสมกับตำแหน่ง ชอบที่จะทำงานร่วมกับประชาชน ตามลำดับ และด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน พบว่า ประชาชนต้องการผู้นำที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่ง มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น มีความคิดริเริ่มในการทำงาน เป็นผู้ชวนขายที่จะเรียนรู้เพิ่มเติม และมีความรู้ในการจัดการนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ตามลำดับ

5. ด้านความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาท้องถิ่น พบว่า ประชาชนต้องการผู้นำที่มีความกระตือรือร้นในการพัฒนาท้องถิ่น ศึกษาถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนก่อนจัดทำแผนพัฒนาพื้นที่

กำหนดแผน/นโยบายไว้ชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่น ติดตามผลการทำงานภายในท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ และมีความพยายามในการทำงานตามแผน/นโยบายให้สำเร็จ ตามลำดับ

อภิปรายผลการศึกษาเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนชุมชนต้องการผู้นำที่มีคุณธรรมและจริยธรรมเสียสละและมีความตั้งใจที่จะเข้ามาพัฒนาชุมชน สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงตามความต้องการอีกทั้งสนใจความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น โดยต้องการให้ผู้นำลงพื้นที่ เพื่อพบปะเยี่ยมเยียนประชาชนอย่างสม่ำเสมอ จะได้รับทราบถึงความเดือดร้อนของประชาชน ส่วนการพิจารณาเลือกผู้นำท้องถิ่นเข้ามาทำงานของประชาชนส่วนใหญ่จะพิจารณาจากความสนิทสนมและการช่วยเหลือสังคมเป็นหลัก สำหรับสิ่งที่ประชาชนต้องการให้ผู้นำท้องถิ่นเข้ามาทำก็คือ นโยบายด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่คนในชุมชน เช่น การพัฒนาด้านสุขภาพของประชาชน การพัฒนาด้านการศึกษาของคนในพื้นที่โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส

ข้อเสนอแนะในงานวิจัย

1. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม

ในด้านคุณธรรมและจริยธรรม สมาชิกสภาเทศบาลควรมีใจเป็นกลางวางตัวให้เหมาะสมและไม่ควรที่จะแบ่งปฏิบัติการทำงานเนื่องจาก การทำงานจะต้องดูแลประชาชนทั้งเขตเทศบาลไม่ว่าความเดือดร้อนของประชาชนจะอยู่ในเขตการเลือกตั้งของตนเองหรือไม่ก็ตาม

2. ด้านความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในท้องถิ่น

ในด้านดังกล่าวนี้สรุปได้ว่าสมาชิกสภาเทศบาลมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในท้องถิ่นได้ โดยสมาชิกสภาเทศบาลแจ้งหรือรายงานปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นผ่านคณะผู้บริหารเทศบาล ให้ดำเนินการแก้ไขปัญหา เนื่องจากผู้มีอำนาจสั่งการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับปัญหาได้ดำเนินการแก้ไขปัญหา ก็คือคณะผู้บริหารนั่นเอง แต่บางครั้งการแก้ไขปัญหาที่เกิดความล่าช้า เนื่องจากความไม่พร้อมในหน่วยงานที่รับผิดชอบ และความไม่พร้อมทางด้านงบประมาณที่จะลงไปแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ก็สามารถดำเนินการได้เพียงแต่การบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ และควรมีการพูดคุยระหว่างสมาชิกสภา ผู้บริหาร ให้เกิดความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ที่ประสบปัญหาความเดือดร้อน

3. ด้านมนุษยสัมพันธ์

ในด้านมนุษยสัมพันธ์ของสมาชิกสภาเทศบาลกับประชาชนในพื้นที่ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สมาชิกสภาเทศบาลจะต้องมีและให้ความรัก ความจริงใจกับประชาชนในพื้นที่ เพราะกว่าจะผ่านการเลือกตั้งมาเป็นสมาชิกสภาเทศบาลได้จะต้องได้รับการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่ มีการเสนอตัว และผ่านการเลือกตั้งแล้ว จะเห็นได้ว่าในด้านดังกล่าวนี้มีส่วนสำคัญมากในการทำหน้าที่สมาชิกสภาเทศบาล บุคคลที่ผ่านการเลือกตั้งจะต้องมีความเสมอต้นเสมอปลายกับประชาชนในชุมชน ก่อนหน้ายกมือไหว้ หลังได้รับการเลือกตั้งก็ต้องยกมือไหว้ เดิมเป็นอย่างไร หลังการเลือกตั้งจะต้องทำตัวเหมือนเดิม หากสมาชิกสภาเทศบาลยึดถือและปฏิบัติเช่นนี้ ก็มีผลดีต่อการพิจารณาในการเลือกสมาชิกสภาในครั้งต่อไป

4. ด้านการมีความมุ่งมั่นที่จะมีการพัฒนาท้องถิ่น

ด้านความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาท้องถิ่นเป็นหน้าที่หลักของสมาชิกสภาเทศบาลที่จะต้องยึดปฏิบัติในการทำหน้าที่ของการเป็นตัวแทนของประชาชน เนื่องหน้าสมาชิกสภาเทศบาลเป็นบุคคลที่ประชาชนเลือกเข้าไปทำหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน และพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญก้าวหน้าในทางที่ดีขึ้นจากเดิม ในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านการศึกษาของเยาวชนในชุมชน ด้านอาชีพ ด้านการดูแลเอาใจใส่จากหน่วยงานภาครัฐ เป็นต้น แต่เนื่องจากเทศบาลในปัจจุบันประสบปัญหาภัยงบประมาณที่จะมาพัฒนาชุมชน อีกทั้งจำนวนชุมชนในเทศบาลต่างก็มีปัญหาความต้องการที่แตกต่างกัน จึงทำให้การแก้ไขปัญหาไม่บรรลุตามความคาดหวังของประชาชนในชุมชนเท่าที่ควร บ้างก็มองว่าปัญหาของชุมชนตนเองไม่มีความสำคัญบ้าง ให้ความสำคัญกับปัญหาของชุมชนอื่น แต่ในการปฏิบัติ สมาชิกสภาเทศบาล คณะผู้บริหารและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ต้องลงพื้นที่เพื่อเข้าไปพูดคุยและทำความเข้าใจกับประชาชนในชุมชน ถึงปัญหาที่มีความสำคัญมากที่สุด และประชาชนในพื้นที่ใดเดือดร้อนที่สุด หลังจากนั้นก็นำดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นตามลำดับความสำคัญของปัญหา

5. ด้านความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน

ความมีวิสัยทัศน์ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่พึงมีของสมาชิกสภาเทศบาล ที่จะนำพาความเจริญไปสู่ชุมชนในแต่ละชุมชน นอกจากการมีวิสัยทัศน์แล้วการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การรู้จักจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ก็ ถือว่าเป็นสิ่งที่ผู้นำ หรือสมาชิกสภาเทศบาลจะต้องมีและนำความรู้ความสามารถมาปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ ด้านความรู้ ถือว่าเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สมาชิกสภาเทศบาลจะต้องมี เนื่องจากประชาชนจะมีการเปรียบเทียบความรู้ของผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาลก่อนการเลือกตั้งและเลือกบุคคลที่มีความเหมาะสมที่สุดเพื่อเข้ารับตำแหน่งสมาชิกสภาเทศบาลต่อไป

6. ด้านการเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วม

ในด้านนี้ถือได้ว่ามีความสำคัญอีกประการหนึ่งของการทำงานเนื่องจากการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเทศบาล เช่น การมีส่วนร่วมในการทำแผนพัฒนาเทศบาลถือได้ว่ามีความสำคัญมากเนื่องจากปัญหาและความต้องการจะต้องมาจากประชาชนในชุมชนและประชาชนก็ให้ให้ความสนใจเข้าร่วมการทำแผนพัฒนาเทศบาล สมาชิกสภาซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนในชุมชนพร้อมรับฟังปัญหาความเดือดร้อน หรือความต้องการของประชาชนในชุมชน เพื่อการแก้ไขปัญหาได้ถูกต้อง และตรงตามความต้องการที่มาจากประชาชนในชุมชนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเปรียบเทียบความต้องการภาวะผู้นำของประชาชนทั้งในระดับ เทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร
2. ควรศึกษาลักษณะภาวะผู้นำในด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อที่ผลการศึกษาจะได้เป็นประโยชน์ในทุกมิติสูงขึ้นต่อไป